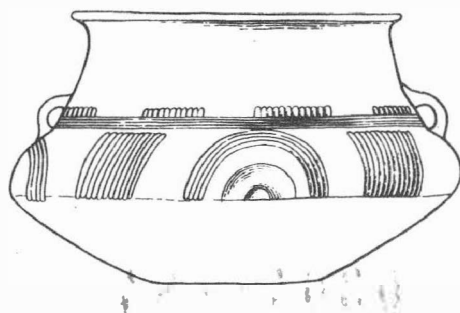

· ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

BRNO 1983

Lubomír Šebela, AŮ ČSAV Brno

J. Celba, aus Želešice Nr. 74, übergab dem Referenten Scherben der Kultur mit Linearbandkeramik, die er in seinem Garten fand.

Die Lokalität befindet sich am westlichen Rande der Gemeinde. Sie erstreckt sich auf einer mässigen Anhöhe, auf der nordsüdlichen Seite von dem Flusse Bobrava und auf der Westseite von einem Bach umflossen. Nach der Verzierung auf einem Scherben /Notenkopfmotiv/ können wir die gesamte Kollektion des Scherbenmaterials in Phase IIa nach der Gliederung von R. Tichý einreihen¹. Die Funde stammen vermutlich aus einer gestörten Kulturschicht.

Anmerkung:

1 R. Tichý, Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, PA LIII, 1962, 292-293.

TERÉNNÍ VÝZKUM V SUTNÁCH U TĚŠETIC-KYJOVIC V ROCE 1981

/okr. Znojmo/

Vladimír Podborský - Pavel Košťurík, UJEP Brno

/Obr. 16, Tab. 3-5/

Katedra archeologie a muzeologie filozofické fakulty UJEP pokračovala ve spolupráci s Jihomoravským muzeem v roce 1981 jednak v systematickém výzkumu osady s moravskou malovanou keramikou v Sutnách u Těšetic-Kyjovic, jednak v rozsáhlém záchranovacím výzkumu v souvislosti s těžbou hlíny v rámci stavby vodní nádrže u Těšetic. Na organizaci a dokumentačních pracích obou výzkumů se kromě autorů příspěvku podíleli dr. E. Kazdová, CSc., dr. D. Palátová, H. Palátová, J. Špaček a P. Šindelář.

Systematický odkryv probíhal na ploše sektoru B₁ /45 x 40 m/ východně od kruhového, příkopem opevněného areálu osady s MMK; plocha B₁ uzavřela obrazec plošného odkryvu centra osady do obdélníkového tvaru 150 x 80 m a umožnila sledování vnější palisády, obíhající kruhový příkop ve vzdálenosti cca 40-45m. Ukázalo se, že v severovýchodním průběhu sleduje palisádový žlab příkop ve zcela pravidelném oblouku a že je navíc přerušen brankou /tab. 3:1,3/, orientovanou přesně k východnímu vstupu do centrálního areálu. Zmíněná branka ve vnější palisádě byla široká 140 cm a ke zvláštnostem její konstrukce patří dva dovnitř vybíhající, 120 cm dlouhé žlaby s kúlovými jámami vždy v obou koncích. Také v celém dalším průběhu palisádového žlabu se podařilo zjistit řadu kúlových jamek, většinou kruhového nebo půlkruhového půdorysu /tab. 3:2/.

Rozmístění sídlištních objektů na ploše B₁ potvrdilo předpoklad toho, že v pásmu mezi příkopem a vnější palisádou lze očekávat méně významné typy objektů a že teprve vně vnější palisády začíná vlastní obytná část osady: Podařilo se tu zjistit půdorys nadzemního domu /D₁₄/ sloupové konstrukce /542/526 x 335/316 cm/ - prvý toho druhu na lokalitě, který odpovídá konstrukci i rozměry představám typické sídelní jednotky lidu s MMK /tab. 3:4/. Při východních hranicích odkryvu plochy se nachází část dalšího nadzemního kúlového domu /D₁₃/, jehož půdorys se zatím nepodařilo kompletovat. V severovýchodní části odkryvu bylo dále rozptýleno větší množství kúlových jam, které však další půdorysy neuzavíraly.

Kromě kúlových konstrukcí bylo na ploše B₁ zjištěno a prozkoumáno celkem 48 zemních objektů různé ho typu a stáří. 15 jam lze připsat lidu s lineární keramikou, 4 lidu s vypíchanou keramikou, 13 lidu s MMK a zbytek je neurčitelný.

Značný počet objektů s LnK ukazuje na skutečnost, naznačenou již výzkumem na ploše B, že v severovýchodním kontaktu s centrem osady s MMK se zřejmě nachází starší neolitické sídliště. Jámy s LnK však jsou zatím nevýrazné, nebohaté a ukazují spíše na periferii mateřského sídliště. Z objektů s VK byl nejvýznamnější objekt č. 232; přinesl potvrzení početného zastoupení VK 3. fáze na celé lokalitě. Z objektů s MMK se zdá nejcenější menší hliník /obj. č. 225/ o rozměrech 620 x 720 cm, lokalizovaný v těsné blízkosti vnějšího palisádového žlabu, z jeho vnitřní /západní/ strany. Obsahoval - stejně jako některé další jámy - větší množství malované keramiky fáze Ia s výborně zachovalou ornamentací a poskytl navíc doklady druhotné funkce exploatačních jam: Po částečném zaplnění byla v jeho jižní periferii vybudována pec s

nízkou klenbou o průměru 180 cm a topenišťem, vybíhajícím směrem ke středu hliníku, tj. severním směrem /tab. 4:1,2/. Část klenby pece se dochovala do doby výzkumu.

V jihozápadní části zkoumané plochy se našel dále hrob č. 9 /část mělce uloženého skeletu nebožtíka v sedící /?/ poloze/ a pohřeb tří jedinců v jámě /hrob č. 10/ s několika střepy VK.

Na místě hliníku stavby vodní nádrže, v jihovýchodní části lokality Sutny /tab. 5:1/ byl proveden preventivní výzkum na ploše cca 5.000 m² /západním směrem bude plocha hliníku rozšířena v roce 1982/. Místo preventivního výzkumu je od východního okraje plošného odkryvu osady s MMK vzdáleno asi 500 m; ukázalo se, že neolitické osídlení do této níže položené oblasti již nesáhá. Byl tu zachycen systém kulturních /z větší části obilních/ jam předklasické únětické kultury a pozdní horákovské kultury; 2 objekty náležely velatické kultuře. Celkem se otevřelo 115 kulturních jam. Zdá se, že preventivní výzkum odkryl východní okraj sídlištní plochy starší doby bronzové a halštatskolatenské, na níž se koncentrují především hospodářské objekty /obitnice, četné nálezy zlomků drtídel a roztěračů, kamenná surovina/; stopy obydlí zde zatím zjištěny nebyly.

Z památek materiální kultury je vedle fragmentární únětické keramiky nejcennější obsah nevelké velatické jámy /obj. č. 546/ a pak pozdní horákovský inventář řady kulturních jam, např. objektů č. 501, 504, 508, 511, 580, 594, 600, 601 aj.

Obj. č. 546 tvořila nevelká jáma /Ø 140 cm; hl. 70 cm/, v níž se, zvláště ve vrstvě 40-60 cm, našly rozbité koflíky, mísy, amfory a zásobnice, 8 kamenných drtídel, zbytky zvířecích kostí a mazanice. Z bohatého keramického obsahu se dosud podařilo rekonstruovat 19 koflíků různých typologických variant /tab. 5:2/ a 3 mísy; ve zbývajícím střepovém materiálu jsou zbytky dalších koflíků. Jde zřejmě o doklad rituální oběti, spojené snad s rituálním mletím obilí, při níž použité nádoby byly obřadně vhozeny i s drtídky a zbytky hostiny do jámy. Nápadná je izolovanost tohoto kulturního celku, který spolu s obj. č. 538 tvoří zatím jediný doklad osídlení lokality lidem středodunajských popelnicových polí. Dosud není žádných podkladů pro zjištění mateřského sídliště velatického lidu, leč by se toto sídliště nacházelo přímo na "Sutnách" a nebylo ještě objeveno ani povrchovým průzkumem.

Pro kulturní a chronologické zařazení halštatskolatenských objektů je charakteristický obsah jámy č. 580: Vedle kolkované keramiky /obr. 16:1,4/ se tu našla typická tuhová situlka /obr. 16:8, části soukrovitých hrnců s hlazeným hrdlem a hrubě modelovaným tělem /obr. 16:5/, kusy tuhových hrncovitých zásobnic s deformovanou plastickou páskou /obr. 16:7/ série mís se zataženým okrajem a tuhovaným povrchem /obr. 16:3,6,9-12/ apod.; zlomek žlutého korálku s typickými modrými kresbami v bílém poli /obr. 16:2/ celkový nálezový profil objektu jen podtrhuje. I když keramika z dalších objektů /např. č. 594/ by mohla být o něco starší /klasickému horákovskému stupni odpovídá také několik dalších objektů, zjištěných na ploše systematického odkryvu osady s MMK/, v naprosté převaze bylo v místech předstihového výzkumu zjištěno osídlení pozdního horákovského stupně, fáze 2-3, tedy tzv. ústupového horizontu halštatského lidu jihozápadní Moravy. V souvislosti s dřívějšími nálezy v západní části lokality se otevírá perspektivní možnost horizontálně stratigrafického studia horákovského osídlení, které se asi šířilo na Sutnách po ose západ - východ.

Terrainuntersuchung in Sutny bei Těšetice-Kyjovice im Jahre 1981 /Bez. Znojmo/. Die archäologische Grabung in Těšetice-Kyjovice verlief im Jahre 1981 an zwei Stellen: einerseits setzte die systematische Abdeckung der Niederlassung mit mährischer bemalter Keramik fort, andererseits führte man eine Vorsprungsgrabung im südöstlichen Zipfel der Lokalität durch, an der Stelle der Lehmgrube des Baues eines Wasserbehälters am Bache Těšetička.

Auf der Fläche der neolithischen Ansiedlung mit mährischer bemalter Keramik wurde der Verlauf der Innenpalisade verfolgt, die in einer Entfernung von 40 - 50 m den Graben des zentralen Arealen umläuft, und zwar östlich und nordöstlich des Grabens; man entdeckte auch die östliche Pforte in der Innenpalisade /Taf. 3:1,3/, die genau zum östlichen Eintritt in das Zentralareal der Niederlassung orientiert ist. Ferner wurde der Grundriss eines Pfostenbaues der Träger der MBK /D₁₄/ /Taf. 3:4/, Spuren weiterer Pfostenkonstruktionen, eine kleinere Lehmgrube mit bemalter Keramik /Obj. Nr. 225/ mit sekundär eingebautem Tonofen /Taf. 4:1,2/ und eine Reihe von Kulturgruben mit Linear-, Stichband- und mährischer bemalter Keramik abgedeckt.

Auf der gefährdeten Fläche /ca. 5.000 m²/ der Lokalität /Taf. 5:1/ wurden insgesamt 115 Objekte der vorklassischen Úněticer und der späten Horákovker Kultur geöffnet; vereinzelt waren hier 2 Gruben mit Velaticer Keramik der jüngeren Bronzezeit. Die Grabung erfasste hier offensichtlich den östlichen Rand einer Siedlung aus der älteren Bronzezeit und aus der Hallstatt-Latènezeit, auf der sich vor allem Wirtschaftsobjekte, besonders Getreidegruben konzentrierten. In Obj. Nr. 546 fand man eine grössere Menge ritual /?/ zerbrochener Velaticer Keramik, 8 Mahlsteine, Reste von Tierknochen usw. Bisher gelang es 19 Tassen /Taf. 5:2/ und 3 Schüsseln zu rekonstruieren, in Scherben bleiben dann weitere Tassen, Vorratsgefäße, Amphoren u.a. Wahrscheinlich handelt es sich um den Beleg eines Opfers, vielleicht mit dem ritualen Getreidemahlen verbunden, wobei die benutzten Gefäße zeremoniell samt den Mahlsteinen und den Resten des Festmahles in die Grube geworfen wurden. Die hallstatt-latènezeitlichen Objekte charakterisiert der Inhalt von Grube Nr. 580 /Abb. 16:1,4/: Teile flaschenförmiger Stempelgefäße, Graphitsitulen, tonnenförmige Graphittöpfe, Schüsseln mit eingezogenem Rand, der Teil einer gelben Perle mit blauer Zeichnung im weissen Feld u.a. Es handelt sich um ein typisches spätes Inventar der Horákovker Kultur Südmährens, in die III. Stufe ihrer Entwicklung /Phase 2-3/ datierbar, die den sog. Rückzugshorizont der Hallstattleute Südwestmährens repräsentiert. Nachdem im westlichen Teil

des Fundortes Objekte der klassischen /II./ Stufe der Horákovcer Kultur erschienen, kann vorausgesetzt werden, dass sich hier die hallstattzeitliche Besiedlung auf der Achse West - Ost verbreitete und dass es hier beim Studium des Inventares möglich sein wird, die horizontal-stratigraphischen Beobachtungen auszunützen.

SÍDLIŠTĚ S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U PAVLOVA

/okr. Břeclav/

Lubomír Kundera, AÚ ČSAV Brno

V listopadu a prosinci 1981, byly prováděny rekultivační práce v hliníku n.p. Ingstav mezi Pavlovem a Milovicemi, kde v letech 1977-78 probíhal výzkum neolitického sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v rámci záchranných výzkumů AÚ ČSAV v Brně při výstavbě vodních nádrží na řece Dyji¹.

Při rekultivaci byly zachyceny další sídlištní objekty s MMK. V jižní části hliníku objekt /č. 34/, který byl bohužel zcela zničen, poskytl fragmentární keramický materiál, dokládající pouze kulturní příslušnost k MMK, a ve východní části tři objekty /č. 31, 32, 33/. Ty byly částečně prozkoumány a byla provedena kresebná dokumentace jejich řezů na profilu v těžební stěně. Pro nepříznivé podmínky a vzhledem k dočasnému přerušování rekultivačních prací bylo rozhodnuto provést dokončení výzkumu při dalším zahájení rekultivace a pomocí mechanizace skrýt vrstvu ornice nad objekty, jejíž mocnost dosahovala 60-70 cm. Rekultivační práce měly být obnoveny v jarních měsících r. 1982. Vzhledem ke změně pracovního harmonogramu, o které jsme nebyli informováni, proběhlo dokončení rekultivace již v prvních týdnech r. 1982 a dokončení výzkumu těchto objektů tím bylo znemožněno.

Z objektů byl získán keramický a osteologický materiál a několik kusů štípané kamenné industrie. Keramický materiál z obj. 31, 32, 33 plně odpovídá již předchozímu zjištění o chronologickém zařazení do fáze IIa kultury s moravskou malovanou keramikou.

Poznámka:

1 L. Kundera, Výzkum neolitického sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou u Pavlova /okr. Břeclav/, PV 1977, 22-23; též, Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou u Pavlova, Jižní Morava 1981, roč. 17, sv. 20, 197-198.

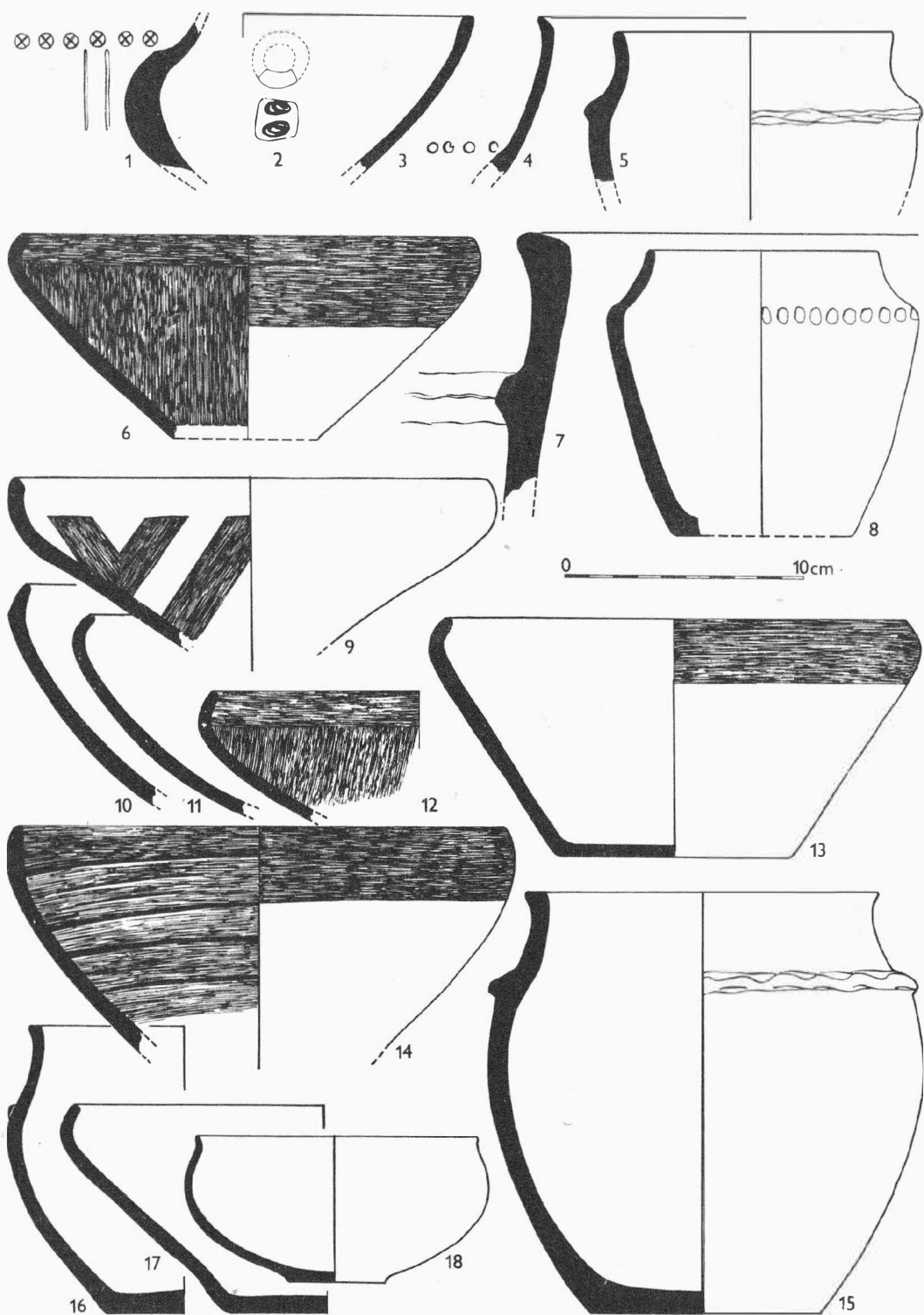
Siedlung mit mährischer bemalter Keramik bei Pavlov /Bez. Břeclav/. Im November und Dezember 1981 wurden Rekultivationsarbeiten in der Lehmgrube des VEB Ingstav zwischen Pavlov und Milovice durchgeführt, wo in den Jahren 1977-78 die Rettungsgrabung einer neolithischen Siedlung mit mährischer bemalter Keramik verlief. Bei der Rekultivation hat man weitere Objekte der MBK erfasst. Aus den Objekten wurde keramisches und osteologisches Material und einige Stücke gespaltener Steinindustrie gewonnen. Das keramische Material entspricht völlig der bereits früheren Feststellung über die chronologische Einreihung in Phase IIa der Kultur mit MBK.

SIEDLUNG DER TRÄGER DER MÄHRISCHEN BEMALTEN KERAMIK BEI DIVÁKY

/Bez. Břeclav/

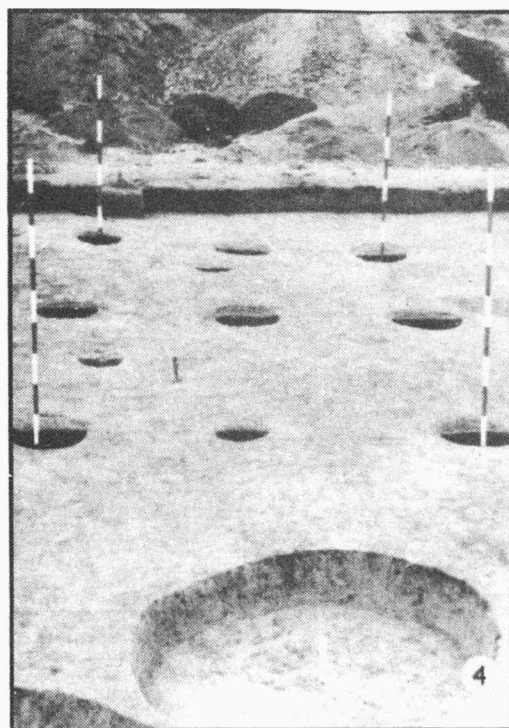
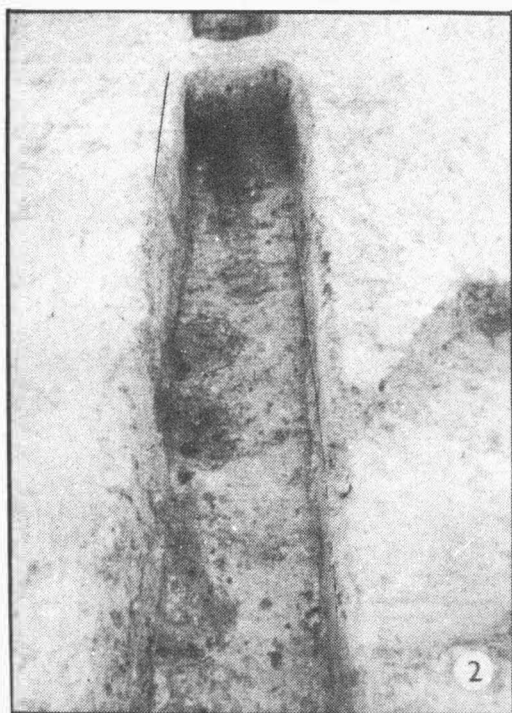
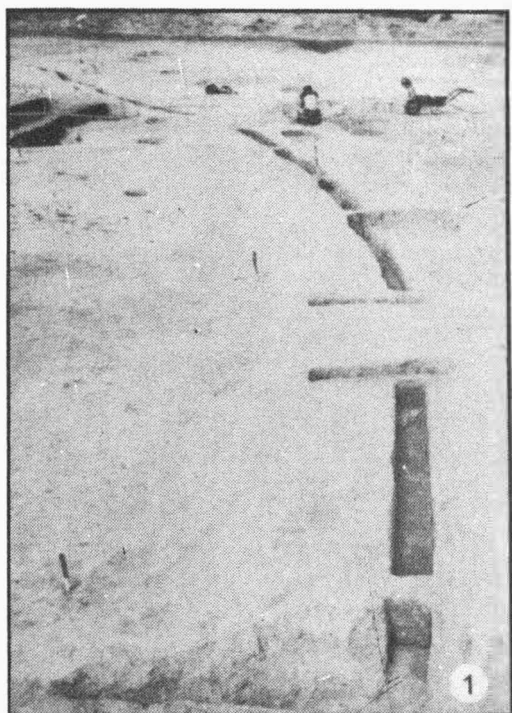
Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Durch Lesefunde und bei einer Rettungsgrabung stellte der Mitarbeiter des Regionalmuseums in Mikulov Jaroslav Němeček aus Diváky im Kataster der Gemeinde drei Siedlungen der Träger mit MBK fest. Bei dem Kuhstall der LPG, am westlichen Rande des Dorfes, am nach Südost gekehrten Hange, wurden Siedlungsgruben gestört, aus denen Keramikproben der MBK geborgen worden waren. Eine weitere Siedlung hat man in der Höhenlage "Padělky" südlich des Dorfes entdeckt. Ausser Keramikbruchstücken, die in die Phase IIa der MBK datierbar sind, wurden auch Knochen- und Steinwerkzeuge gefunden. Vereinzelt sind Funde

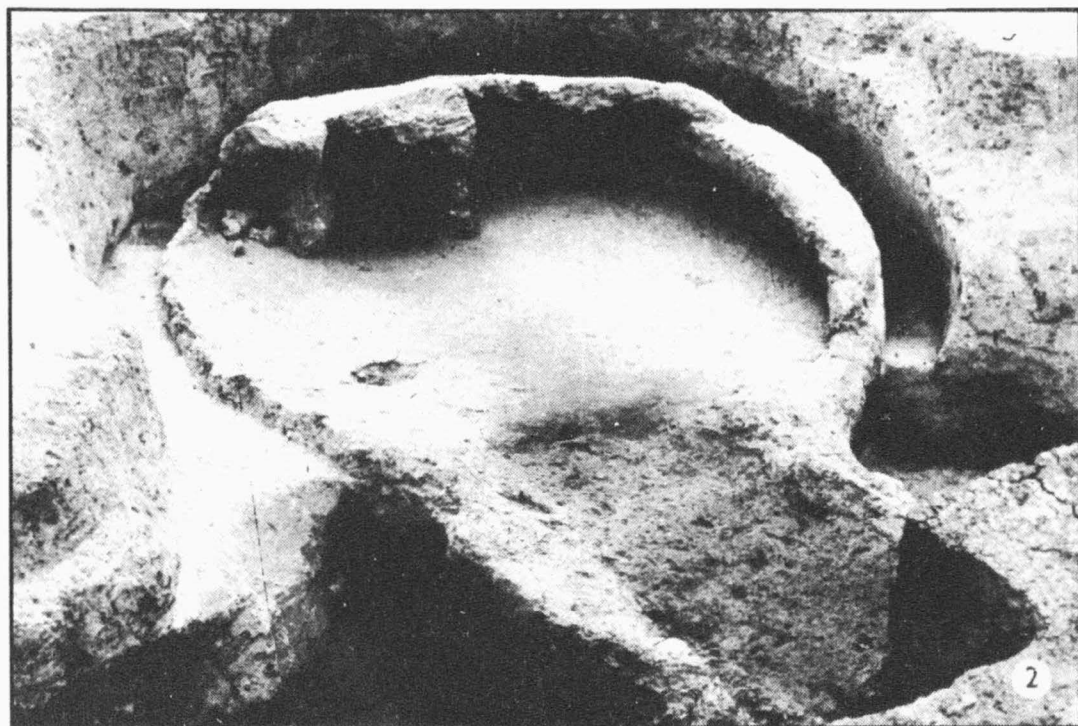
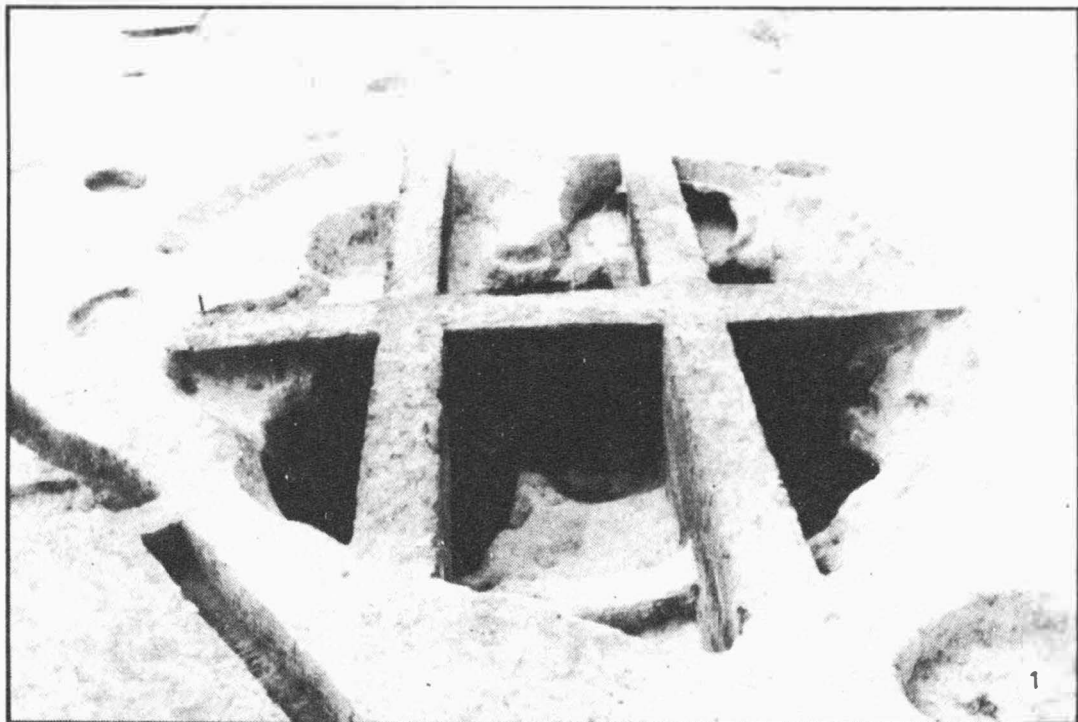
Obr. 16

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Trať "Sutny". Pozdně horákovská keramika ze záchraňovacího výzkumu v JV části lokality. 1-12 objekt 580; 13-15 objekt 601; 16, 18 objekt 594; 17 objekt 504. - Flur "Sutny". Späthorákoover Keramik von der Rettungsgrabung im SO Teil der Lokalität. 1-12 Objekt 580; 13-15 Objekt 601; 16, 18 Objekt 594; 17 Objekt 504.

Tab. 3

Těšetice-Kyjovice / okr. Znojmo/. Trať "Sutny". Výzkum osady s moravskou malovanou keramikou, plocha B₁. 1 průběh vnější palisády s východní brankou; 2 kulové jamky ve vnější palisádě; 3 detail východní branky ve vnější palisádě; 4 půdorys domu D₁₄. - Flur "Sutny". Grabung der Niederlassung mit mährischer bemalter Keramik, Fläche B₁. 1 Verlauf der Aussenpalisade mit östlicher Pforte; 2 Pfosten-grübchen in der Aussenpalisade; 4 Grundriss des Hauses D₁₄.

Tab. 4

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Trať "Sutny". Výzkum osady s moravskou malovanou keramikou, plocha B₁. 1 objekt 225; 2 zbytky pece v objektu 225. - Flur "Sutny", Grabung der Niederlassung mit mährischer bemalter Keramik, Fläche B₁. 1 Objekt 225; 2 Überreste eines Herdes im Objekt 225.

Tab. 5
 Těšetice- Kyjovice /obr. Znojmo/. Zachraňovací výzkum v jihovýchodní části trati "Sutmy". 1 pohled na
 plochu zachraňovacího výzkumu; 2 soubor koflíků velatické kultury z objektu 546. - Rettungsgrabung im
 südöstlichen Teil der Flur "Sutmy". 1 Ansicht auf die Fläche der Rettungsgrabung; 2 Tassenkollektion der
 Velaticeer Kultur aus Objekt 546.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Pouлік
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulní straně: nádoba z pohřebiště kultury popelnicových polí v Bolelouci
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodcjně